



NYHEDSBREV | 2020-2021 | 14. JULI 2022

EU-nyt: Kommissionens retsstatsrapport for 2022

Kommissionen fastholder betydelige kritikpunkter af særligt Polen og Ungarn i ny, styrket rapport om tilstanden for retsstatsprincippet i EU. Alle lande, herunder også Danmark, modtager konkrete anbefalinger til forbedringer. Danmark modtager anbefalinger vedrørende svingdørsproblematikken, aktindsigtsregler, mangelfulde regler vedrørende partistøtte, særligt fra anonyme donorer, samt behovet for at sikre tilstrækkelige økonomiske og personalemæssige ressourcer i retssystemet.

Et instrument under udvikling

Den 13. juli 2022 offentliggjorde Kommissionen sin rapport om status over overholdelse af retsstatsprincippet i EU i 2022. Rapporten er den tredje af sin slags, siden instrumentet blev indført i 2020.

Tidligere rapporter om overholdelse af retsstatsprincippet

Rapporten for 2020

↳ [EU-note E 4 \(EUU alm. del 2020-2021\)](#)

Rapporten for 2021

↳ [EU-nyt E 44 \(EUU alm. del 2020-2021\)](#)

Rapporten har, som tidligere, fokus på 4 dimensioner af retsstatsprincippet:

1. Retssystemet
2. Rammerne for antikorrupsionsindsatsen
3. Mediefrihed og -pluralisme
4. Institutionelle spørgsmål relateret til magtens tredeling

De årlige retsstatsrapporter er primært et *forebyggende redskab*, der skal anvendes til at påpege problematiske udviklinger og mangler, inden de bliver til reelle problemer. Rapporter giver dog også et fingerpeg om Kommissionens vurdering af retsvæsenets tilstand i en række af de lande, hvor der også anvendes andre redskaber til at forsøge at rette op på mangler vedrørende retsstatsprincippet.

Retsstatsprincippet er én af EU's grundlæggende værdier

"Unionen bygger på værdierne respekt for den menneskelige værdighed, frihed, demokrati, ligestilling, retsstaten og respekt for menneskerettighederne, herunder rettigheder for personer, der tilhører mindretal. Dette er medlemsstaternes fælles værdigrundlag i et samfund præget af pluralisme, ikke-forskelsbehandling, tolerance, retfærdighed, solidaritet og ligestilling mellem kvinder og mænd."

↳ [TEU art. 2](#)

De forudgående rapporter har primært været deskriptive, og selv om det er tydeligt, hvilke problemer Kommissionen har identificeret, har de kun i begrænset omfang givet retning til eventuelt reformarbejde i de enkelte medlemslande. På den baggrund har især Europa-Parlamentet ønsket, at rapporten – inspireret af Det Europæiske Semester – skulle suppleres af landespecifikke anbefalinger til konkrete tiltag til forbedring af tilstanden for retsstatsprincippet i de enkelte medlemslande. Kommissionen har med rapporten for 2022 fulgt denne anbefaling, hvilket har bidraget til at konkretisere de områder, hvor der er behov for udvikling i medlemslandene.

Landespecifikke afsnit

I tillæg til en overordnet meddelelse indeholder retsstatsrapporten landespecifikke afsnit, der i detaljen gennemgår udviklingen i de enkelte lande – og giver anbefalinger til, hvor der bør gennemføres reformer for at forbedre situationen. Alle medlemslande modtager anbefalinger. I det følgende gennemgås tre landespecifikke rapporter af særlig interesse – Danmark, Polen og Ungarn.

Rapportens mange elementer

Den overordnede rapport

↳ [Tilgængelig på engelsk her.](#)

Resumé af landespecifikke afsnit

↳ [Tilgængelig på engelsk her.](#)

Alle landespecifikke afsnit

↳ [Tilgængelig på engelsk her.](#)

Danmark

[Landerapporten for Danmark](#) er blandt de meste positive landespecifikke kapitler. Det konkluderes indledningsvist, at retsvæsenet i høj grad opfattes som uafhængigt, og at Danmark er det mindst korrupte land i verden. Medierne er frie, og dette er lovmæssigt garanteret. Der er desuden ros til den parlamentariske håndtering af covid-19-krisen, hvor det konstateres, at der trods det store pres har været respekt for procedurer, og at hastelovgivning kun er blevet brugt i begrænset omfang.

Rapporten er dog ikke uden kritikpunkter, og der peges på en række områder, hvor der er forbedringspotentiale. Disse afviger kun i begrænset omfang fra de forudgående 2 års rapporter. Således fremhæves spørgsmål som svingdørsproblematikken, aktindsigtsregler, mangelfulde regler vedrørende partistøtte, særligt fra anonyme donorer, samt behovet for at sikre tilstrækkelige økonomiske og personalemæssige ressourcer i retssystemet. Disse områder er genstand for konkrete anbefalinger fra Kommissionen.

Anbefalinger til Danmark

Det anbefales, at Danmark

- sikrer tilstrækkelige menneskelige og finansielle ressourcer til retsvæsenet i de kommende finanslove, jævnfør europæiske standarder herfor.
 - indfører ny lovgivning om finansiering af politiske partier, der adresserer spørgsmålet om adskillige og anonyme donationer, og indfører sanktioner for brud på reglerne for politiske partier.
 - indfører regler om "svingdøre" for ministre vedrørende lobbyisme og sikrer tilstrækkelig kontrol med aktiverklæringer ("asset declarations") fra personer i offentlige topstillinger.
 - fortsætter processen frem mod en reform af offentlighedsloven med henblik på at styrke retten til adgang til dokumenter, herunder i særdeleshed med henblik på at begrænse mulighederne for at give afslag, jævnfør europæiske standarder herfor.
-

I tillæg hertil peger Kommissionen – ligeledes på linje med tidligere år – på, at den danske antikorrupsionsindsats hviler på en række uformelle normer og standarder. Der gøres dog fremskridt i form af bedre efterforskning af komplekse sager, men der er mangler ved rapporteringen af korrupsionssager.

Polen

Rapportens afsnit vedrørende [Polen](#) er yderst kritisk, men hvor rapporten i 2021 så en forværring af situationen, peger Kommissionen i 2022 alene på, at de "alvorlige bekymringspunkter består". Kommissionen finder særligt, at der er problemer med retsvæsenets uafhængighed og respekten for EU-rettens forrang. Det er positivt, at ny lovgivning er blevet gennemført med henblik på at bekæmpe korrupsion, men der er stadig alvorlige mangler ved en række af de problemer, der tidligere er blevet påpeget. Det gælder eksempelvis, at en række forretningsfolk, der også er parlamentsmedlemmer, har vidtrækkende immunitet. Det er videre et problem, at de primære korrupsionsbekæmpelsesenheder ikke er tilstrækkeligt uafhængige.

Mediefriheden er garanteret ved lov, men der er problemer med, at den undermineres i praksis ved tildelingen af licenser. Samtidig forværres forholdene for journalister fortsat, bl.a. som følge af, at journalister retsforfølges. Som følge af undtagelsestilstand under covid-19 er adgangen til aktindsigt m.v. blevet begrænset.

Det er fortsat et problem, at væsentlige reformer gennemføres uden om de normale parlamentariske metoder og regler.

Kommissionens anbefalinger til Polen bygger videre på den igangværende TEU art. 7, stk. 1-procedure og igangværende traktatkrænkelssager. I tillæg hertil anbefaler Kommissionen

- at rollen som justitsminister adskilles fra rollen som chefanklager, og at det sikres, at anklagemyndigheden er fuldt ud uafhængig;
- at eksisterende regler for lobbyisme og gennemsigtighed i parlamentsmedlemmers formuer styrkes;
- at der sikres uafhængig efterforskning og retsforfølgelse af korrupsionssager, og at der gøres op med straffrihed i højniveau-korrupsionssager;
- at der sikres rimelige og gennemsigtige regler for tildeling af medielicenser;
- at det sikres, at "public service"-medier i overensstemmelse med europæiske standarder kan arbejde uafhængigt;
- at der følges op på den øverste polske revisionsrets anbefalinger; og
- at forholdene for den polske ombudsperson og det polske civilsamfund forbedres.

Ungarn

Ligesom kapitlet om Polen, er kapitlet om [Ungarn](#) yderst kritisk, og det konstateres, at de forhold, som påpeges af Europa-Parlamentet i forbindelse med lanceringen af TEU. art. 7, stk. 1-proceduren mod Ungarn samt i

tidligere rapporter om situationen vedrørende overholdelsen af retsstatsprincippet i Ungarn fortsat gør sig gældende. Bekymringerne gælder i særdeleshed retsvæsenets uafhængighed og respekten for EU-rettens forrang.

På antikorrupsionsområdet udtrykkes der bekymring over, at man fra ungarsk side har udskudt implementeringen af en række centrale tiltag, der skulle have været implementeret i 2020 til 2022 uden at redegøre for, hvornår dette forventes gjort. Efterforskningen af korrupsionsanklager er utilstrækkelig. Det samme gælder retsforfølgelsen, hvilket er særlig problematisk i lyset af bekymringer om nepotisme og højniveau-korruption. Bemærkningerne om de store problemer på korrupsionsområdet skal ses i lyset af, at Kommissionen har igangsat proceduren med henblik på suspension af dele af Ungarns udbetaling af EU-midler.

På medieområdet er der ligeledes betydelige udfordringer. Der er behov for en styrkelse af mediemyndigheden. Det skaber bekymring, at staten kanaliserer betydelige reklamemidler til regeringsvenlige og -tro medier, hvilket skaber en uens konkurrence for medierne.

Kommissionen anbefaler på den baggrund

- at det nationale juridiske råd styrkes og dets uafhængighed sikres;
- at sikre, at reglerne for afskedigelse af dommere ændres, så det lever op til europæiske standarder;
- at der gennemføres gennemgribende reformer, for så vidt angår svingdørsproblematikken og lobbyisme;
- at sikre, at korrupsionsanklager efterforskes og retsforfølges uafhængigt og effektivt;
- at der gennemføres tiltag, som skal sikre, at mediemyndigheden i realiteten er uafhængig og lever op til europæiske standarder herfor;
- at der gennemføres lovgivning, som skal sikre rimelig og gennemsigtig fordeling af reklamemidler fra staten; og
- at hindringer for civilsamfundet fjernes.

Produceret og skrevet af:

Mathias Grønbek Lydholm, EU-chefkonsulent, tlf. 5907